

Posudek na habilitační práci

uchazeč: Mgr. et Mgr. **Markéta Kulhánková**, Ph.D.

práce: *Das gottgefällige Abenteuer Eine narratologische Analyse der byzantinischen erbaulichen Erzählungen.*
Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2015.

pracoviště: Ústav klasických studií, FF MU

obor habilitačního řízení: klasická filologie

Předkládaný habilitační spis je specifickým a cenným příspěvkem byzantologickým studiím, který se opírá o moderní literárně teoretické návrhy a poskytuje důkladné naratologické analýzy konkrétních děl.

V současné době jsme svědky stále rostoucí ochoty literárních vědců obecně, a literárních historiků konkrétně, aplikovat literárně teoretické nástroje nejenom na díla literatury moderní, v sepětí s níž se moderní teoretické koncepce de facto ustavovaly, ale i na díla na časové ose vzdálená stále více a více do minulosti. Předkládaný habilitační spis je toho nezvratným důkazem.

Po úvodu práce, v němž autorka detailně vymezila žánr svých odborných zájmů, tedy byzantskou hagiografickou literaturu, následuje vymezení metodologického rámce – habilitandka pro své zkoumání zvolila tu část literárně teoretického myšlení, které primárně spojujeme s Francouzskou strukturalistickou školou, teorií vyprávění (naratologií) či s narativními gramatikami. Tyto návrhy, rozvíjející se nejprve v evropském a později i světovém kontextu od šedesátých let dvacátého století, se staly součástí moderní naratologie, která pravděpodobně dnes představuje jeden z nejvlivnějších a nejrozšířenějších teoretických nástrojů pro analýzy konkrétních děl napříč médii, diskursy a uměleckými druhy. Nicméně, autorka ve svém přístupu zvolila dvakrát tradiční přístup. Nejenom, že čerpá z tradiční, klasické naratologie soustředěné na hledání a ustavování nástrojů pro analýzu narativních děl, nástrojů, které ještě nejsou extrapolovány

směrem k sociologizujícím koncepcím, kognitivním vědám, estetickému iluzionismu a mnohým dalším směrům, jak se tomu děje v období postklasickém, ale zároveň se rozhodla tyto nástroje aplikovat na texty literárního narativu, tedy na území, ze kterého klasická naratologie vyrostla.

Přestože už klasické naratologické období vyzbrojilo literární vědce při zkoumání narativů relativně velkým množstvím teoretických nabídek, z nichž některé se sice vzájemně doplňují, některé se i překrývají, zdvojují či mijejí, musím konstatovat, že habilitandka pro své analýzy velice pečlivě zvolila takovou množinu nástrojů, které jí pomáhají systémově a plošně analyzovat konkrétní díla a syntetizovat výsledky získaných poznatků. To je skutečnost, které si jako teoretik na metodologické části habilitačního spisu zvláště cením. Citlivé a organické propojení návrhů Todorovových, Genettových, Barthesových, Bremondových a dalších umožnilo autorce práce pojmenovat základní kategorie, které tvoří páteř jejich analytických aplikací. Zaměřuje se tak na konstelace aktantů a jejich funkcí, čas a prostor v jednotlivých narativech a na jejich vypravěčskou strukturu. Rigidní použití tradičních naratologických nástrojů a postupů umožňuje autorce především systémové uchopení zkoumaných jevů, které nejenom přináší utříděné dílčí výsledky, ale otvírá je i pro další úvahy: jakkoli je možné provedené rozbory považovat za silnou stránku předkládané práce, myslím, že je dobré vyzdvihnout i její rozměr komparativní. Habilitandka v několika kapitolách využívá výsledky svých dílčích analýz pro účely komparace konkrétních kategorií a fenoménů analyzovaných děl. Tyto fenomény jsou pak porovnávány převážně v synchronních řezech – v tomto smyslu bych rád vyzdvihl především kapitolu věnovanou srovnání aktančních konstelací komparovaných textů či kapitolu sledující způsoby zpracování a zapracování konkrétního narativního segmentu. Ovšem poslední kapitola týkající se vývojových aspektů byzantských hagiografických textů přináší i kýžený rozměr diachronní. V této kapitole se nejbližně dostáváme do úzkého kontaktu s územím historické poetiky, což je obzvláště cenné.

Jakkoli se v dílčích analýzách projevuje dobře zvolený metodologický instrumentář, bylo by dobré zvážit, zda současná teorie vyprávění nenabízí ještě další nástroje a možnosti, které by v konkrétních aplikacích přispěly k ještě subtilnějšímu uchopení zkoumaných a jevů. Dovolil bych si autorčině pozornosti doporučit k posouzení obzvláště moderní úvahy týkající se vyprávěcích situací a způsobů, hlediska a fokalizace či tzv. narativních modalit a obecně způsobů výstavby narativních světů a jejich strukturace. Též moderní teorie literární postavy by mohla pomoci při zkoumání specifík protagonistů jednotlivých hagiografických narativů a jejich příběhů.

Práci považuji za přínosný příspěvek nejenom byzantologickému bádání, ale i zkoumání obecně literárněvědnému. Je metodologicky přesná a materiálově dobře podložená, přináší nové vhledy do oblasti, jíž se zevrubně zabývá. Jsem přesvědčen, že práce splňuje standardy kladené na habilitační spis a doporučuji, aby jako taková byla přijata jako podklad pro habilitační komisi a vědeckou radu FF MU k udělení vědecko-pedagogické hodnosti docent uchazeče.

V Brně, 30. června 2016

doc. PhDr. Bohumil **FOŘT**, Ph.D.

Ústav jazykovědy a baltistiky, FF MU
Ústav pro českou literaturu, AV ČR

